

МЕТАДАЛОГІЯ ДАСЛЕДАВАННЯ ТЭМЫ ДЗЯРЖАЎНАЙ ПАЛІТЫКІ Ў ГАЛІНЕ ГІСТАРЫЧНАЙ АДУКАЦЫІ Ў ВЫШЭЙШАЙ ШКОЛЕ БЕЛАРУСІ (1960-Я-ПЕРШАЯ ПАЛОВА 1980-Х ГГ.)

П.А. Маціюш
БДПУ (Мінск)

На сённяшні дзень адукаванага чалавека немагчыма прадставіць без ведання гісторыі айчыннай і сусветнай гісторыі. Гістарычная адукацыя з'яўляецца важнейшым элементам гуманітарнай падрыхтоўкі і выхавання маладога пакалення. Яна дапамагае ўбачыць сапраўдныя каштоўнасці, сфарміраваць светапогляд асобы, яе грамадзянскую пазіцыю.

Вывучэнне гісторыі ніколі не страціць сваёй актуальнасці. Дзякуючы ўвядзенню ў навуковы абарот новых крыніц, гісторыя пастаянна ўзбагачаецца новымі фактамі, адбываецца пераасэнсаванне ўжо вядомых падзей. Пры гэтым задача навукоўцаў заўсёды абапірацца на базавыя навуковыя прынцыпы для аб'ектыўнай ацэнкі гістарычных падзей. Гісторыя не павінна станавіцца арэнай ідэалагічных і палітычных спрэчак. Наадварот гераічныя і трагічныя падзеі мінулага могуць стаць надзейным кансалідуючым фактарам грамадства.

З улікам сацыяльнай значнасці гісторыі, гісторык з'яўляецца захавальнікам і транслятарам рэтраспектыўнай інфармацыі, фарміруе нацыянальную гістарычную самасвядомасць [1, с.3]. Істотнае пашырэнне у апошні час крыніцзнаўчай дакументальнай базы, адсутнасць манаполіі адзінай метадалогіі, якая доўгі час існавала ў савецкія часы, даюць падставы для выканання даследавання тэмы дзяржаўнай палітыкі ў галіне гістарычнай адукацыі на аснове сучасных метадалагічных патрабаванняў.

Асаблівасці вывучэння развіцця гістарычнай адукацыі звязаны з дзяржаўнай палітыкай ў галіне вышэйшай школы і гісторыяй гістарычнай навукі. Суб'ектам дзяржаўнай палітыкі выступалі савецкія партыйныя і ўрадавыя органы. У якасці аб'екта пераважна выступалі вышэйшыя навучальныя ўстановы і іх структурныя падраздзяленні – факультэты, кафедры, саветы.

Дзяржаўную палітыку ў адносінах да названай галіны ведаў і падрыхтоўкі адпаведных спецыялістаў можна даследаваць ў трох аспектах: 1) развіццё гістарычнай адукацыі ў вышэйшай школе ў кантэксце сацыяльна-палітычных умоў; 2) рэалізацыя асноўных дзяржаўных механізмаў па прафесійнай падрыхтоўцы спецыяліста-гісторыка; 3) ўзаемадзеянне дзяржавы і навуковай інтэлегенцыі ў сферы рэалізацыі задач гістарычнай навукі і гістарычнай адукацыі. Дзяржаўная палітыка разглядаецца як рэалізацыя дакументаў агульнасаюзных савецкіх партыйных і ўрадавых органаў ўлады з улікам рэгіянальнай спецыфікі, характэрнай для БССР. Вылучаюцца стратэгічныя планы савецкага кіраўніцтва адносна ролі настаўніка і выкладчыка гісторыі ў грамадстве, аналізуюцца супярэчнасці паміж мэтанакіраваным ідэалагічным уціскам і іх рэальным успрыняццём у асяроддзі студэнцкай моладзі і навукова-педагагічнай грамадскасці.

Метадалагічнай і тэарэтычнай асновай даследавання з'яўляюцца прынцыпы аб'ектыўнасці і гістарызму, каштоўнаснага падыходу.

Прынцып аб'ектыўнасці патрабуе ад даследчыка выкарыстання шырокага кола крыніц пры аналізе прадмета даследавання і выяўленні яго сутнасці і сувязяў з іншымі аб'ектамі гістарычнай рэчаіснасці.

Выкарыстанне прынцыпу гістарызму пацвярджае той бяспрэчны факт, што ў гісторыі было толькі тое, што было, нельга “помсціць” гісторыі, яе неабходна вывучаць і разумець [2, с.4].

Прынцып гістарызму дазваляе правесці вывучэнне прадмета даследавання ў яго развіцці і канкрэтна-гістарычнай абумоўленасці.

Каштоўнасны падыход дае магчымасць выявіць сучасны стан як айчыннай, так і замежнай гістарыяграфіі па дадзенай праблеме, вылучыць пытанні, якія не знайшлі комплекснага вывучэння ў распрацоўках гісторыкаў. Дадзены падыход дазволіў пазбегнуць суб'ектыўных і аднабаковых ацэнак пры даследаванні дзяржаўнай палітыкі ў галіне вышэйшай гістарычнай адукацыі.

Дзеля вырашэння пастаўленых задач і дасягнення адзначанай мэты неабходна выкарыстоўваць як агульнанавуковыя метады даследавання (аналіз, сінтэз, індукцыя, дэдукцыя), так і спецыяльна-гістарычныя метады.

Пры дапамозе гісторыка-генетычнага метаду можна раскрыць дыялектыку працэсаў у вышэйшай школе. Выкарыстанне гісторыка-параўнальнага метаду праз супастаўленне гістарычных

аб'ектаў у часе і прасторы садзейнічае раскрыццю такіх катэгорый гістарычнай навукі як сутнасць і з'ява. Пры аналізе праблем гістарычнай адукацыі варта прыбываць да разгляду савецкага вопыту розных гадоў і сучаснага стану айчынай гістарычнай адукацыі. Нягледзячы на агульныя падыходы да зместу гістарычнай адукацыі ў савецкі перыяд, стала магчымым вылучыць некаторыя рэгіянальныя асаблівасці развіцця названай галіны ведаў у БССР.

Гісторыка-тыпалагічны метадак як сродак выяўлення агульных рыс у прасторавых групах гістарычных падзей і вылучэння аднародных стадый у непарыўна-часавым іх развіцці дазваляе ўстанавіць розныя этапы ў дзяржаўнай палітыцы ў галіне гістарычнай адукацыі.

Гісторыка-сістэмны метадак дае магчымасць даследаваць дзяржаўную палітыку савецкага ўрада на падставе аналізу розных кампанентаў вышэйшай адукацыі, а таксама вылучыць партыйную і ўрадавую палітыку адносна гістарычнай адукацыі ў якасці падсістэмы агульнай сістэмы вышэйшай школы.

Такім чынам, выкарыстанне сучасных метадалагічных і тэарэтычных падыходаў у даследаванні садзейнічае стварэнню цэласнай гістарычнай рэканструкцыі шматбаковых аспектаў дзяржаўнай палітыкі ў галіне гістарычнай адукацыі ў вышэйшай школе Беларусі ў 1960-я - першай палове 1980-х гг.

Літаратура

1. Корзенко, Г.В. Историки Беларуси в начале XXI столетия : библиогр. справ. / Г.В. Корзенко. – Минск : Белорус. наука, 2007. – 470 с.
2. Гістарычнае пазнанне – важнейшая ўмова фарміравання светапогляду настаўнікаў XXI стагоддзя: мат. рэсп. навукова-тэарэтыч. канф., Мінск, 6 снежня 2002 г. / Пад навук. рэд. А.А. Кавалені, В.Ф. Касовіча. – Мн.: БДПУ, 2003. – 199 с.